

وس بن وس بن. با پارتیی و یه کیه تی یه کگرن

ئەمجەد شاکەلی

لەم رۆژانە ی پێشوو، کۆنگرە ی رۆژنامە نووسان لە شار ی هەولێر، گێرا. هەردوو رێکخراوی رۆژنامە نووسانی پارتیی و یه کیه تی ئامادەکار و رێکخەر و بەرپۆهەبەری ئەو کۆنگرە یه بوون. 2003/12/18، تەلە فزیۆنی کوردسات، پرۆگرامیک ی راستە وخۆی، لە مەر ئەو کۆنگرە یه وه چێ کردبوو و دوو رۆژنامە فانی لەوانە ی بەشداریی کۆنگرە کیان کردبوو، ئەقین ئیبراهیم فەتتاج و ئەنور حوسەین، تیدا میوان بوون. من بۆ خۆم هەولمدا بە تەلە فۆن پێوەند بەو پرۆگرامە وه بکەم و هەندیک دیتنی خۆم بخەمە پێش چاوی ئەو بەرپۆزە، لێ بۆم وەر نەگێرا. هەر ئەو سەرنج و دیتنە ی، دەموست روونیان بکەمە وه، دەتوانم لێرەدا بیانلێم. پێش هەر شتیک دەبی ئیمە یه ک شتی سەرەکی و گرنگمان لا روون بی، رۆژنامە فانی، کە لە هەموو جیهاندا بە دەسەلاتی چوارەم نیو دەبریت، دەسەلاتیکە، ئاگایانە و بەرپرسانە و نیگەرانا و پەرۆشانە و پەرخەنە گرانە، دەتورپتە هەرسێ دەسەلاتەکی دیکە ی قانوندانان، بەجیهانان و دادگەر ی. رۆژنامە فانی و رۆژنامە فانا و رۆژنامە، لە ولاتانیک، کە جۆرە ئازادییەکی پادەبرینی تیدا یه، چاودێر و پاسەوان و کۆنترۆلی دەسەلات دەکەن و وەدووی هەلە ی دەسەلات و دەسەلاتداراندا دەخولیتە وه و خواخوایانە شتۆکە یه کیان لێ ببیننە وه، بۆ ئەو ی لێیان بکەن بە قاو و ولات و گەل و خەلکی خۆیان و هەموو جیهانیشیان، لێ بورووتین و وایان لێ بکەن، شەرم و پەشیمان ی بیانگرت و جاریک ی دیکە، ئەو هەلە گەلە دووبارە نەکەنە وه. پێدەچیت لە کوردستانەکی لە مەر ئیمە، بەپێچەوانە وه بی. بەشیک ی هەرە زۆری ئەو رۆژنامە فانا، بەر لە وه ی رۆژنامە فانا بن، خەلکانیک سەر بە حیزب. خەلکی سەر حیزب، بە تاییەت ئەگەر ئەو حیزبە دەسەلاتدار بی و فەرمانرەوا بی و نانی خەلکی بە دەست بی، لە گەل پۆلیس و هەلسورپنەر یکی حیزبی و کارمەندیک و خەلکانیک ی ملکەچی دەسەلاتدا، هیچ جۆرە جیاوازییەکیان نییه. ئەو دوو رێکخراوی، ئامادەکاری و بەرپۆهەچوونی، ئەو کۆنگرە ی رۆژنامە فانییەکیان وەئەستۆی خۆیان گرتبوو، هەردوویان دوو رێکخراوی سەر بە دوو حیزبی دەسەلاتدار، پارتیی و یه کیه تین و ئەو هەش شاراوه نییه لە هیچ کەسێک. کەواتە ئەو دوو رێکخراوه، هەر کاریک بکەن، هەر بریاریک بدن، هەر ئەنجامیک وەدەستخەن، هەمووی دەچیت بەرژە وهندی حیزبەکانیانە وه و بۆ خۆیشیان بە موو ناتوانن لە پێر و پرۆگرام و هیل و سیاسەتی حیزبەکانیان لادەن. کە ئەو هەشیان پێ نەکرا، ئەو دەم ئەوانیش ئەو پۆلە ی، کە رۆژنامە فانیکی ئازاد هەیه تی، ئەوان نایان بی. رۆژنامە فانی ئازاد، کە سیک ی بیالیەنە و سەر بە هیچ حیزب و دەستە یه ک نییه، بەلام سەر بە خەلکە و دەنگی خەلکە و یه کیکە لە لەشکری دەسەلاتی چوارەم و بویره و دەتوانیت هەموو شتیک، کە برۆای پییە تی و بە راستی دەزانیت، بیلیت. رۆژنامە فانی ئازاد بویره و دەنگ هەلدەبریت و وەخت و ناوخت نازانیت و لە پیناوی راستیدا و لە پیناوی گەشتن، بە بنجوبناوانی راستیدا، تۆقرە ی لەبەر دەبریت و دەست بە چاوی گەورەترین دەسەلاتداردا دەکات و لە هیچ کەس و هیچ رەوشیک ناسلە میتە وه و لەبەنی هەمانە ی دەسەلات دەدات و هەرچی ناتەواوی و کون و کە لەبەر و شاراوه یی و نەخوایی و شتگەلی پشتی پەردە یه، هەمووی دینیتە پێش چاوی و دەسەلاتدار رووت دەکاتە وه و ئەگەر پیویست بی، بە گزیدا دەچیت و هەرچی درۆ و فیل و نەخشە فریودەرەکانیشیانە رۆ دەکات. لە کوردستان، تا ئیستا هیچ رۆژنامە نووسیکی حیزبی، رۆژیک لە رۆژان، بە پێچەوانە ی حیزبەکی خۆیه وه کاری نەکردووه و هەرگیز هیچ رەخنە یه کیشی لە حیزبەکی خۆی

نەبوو، تەنەت ئەگەر حیزبەكەيشى سەدان كارى نانىشتمانى و نەتەوھى و دژە گەل و دژەولائىشى ئەنجام دايت. پۇرئامەقانى حيزى كەى ئەوئەندە بویر بوو، لە كاتىكدا، كە حیزبەكەى كارىكى ناپەسەند و دزىوى ئەنجام دايت، ئەوئەك ھەموو ھاوولائىيەكى دىكە و ھەموو مرؤقىكى ئەو خاك و ولاتە، ھاوارى لى ھەلسايت و دژى حیزبەكەى دەنگى بلىند كرديتەو. لەو كۆنگرەيەى ھەولیدا و بە گویرەى ئەو گفتوگو و موناقةشەيەى، كە لەو پرؤگرامەى كوردساتدا كرا و ھەك لە تەواوى پۇرئانى بەپۆھچوونى كۆنگرەكەشدا دەرکەوت، تەواوى ھەول و كۆشش و ھۆكارى گرتنى كۆنگرەكە، بۇ يەكخستنى ھەردوو رىكخراوھەكەى (پارتىيى و يەكئەتى) پۇرئامەقانا بوو و لەبەر ئەوئەى ئەو دوو رىكخراوھەش، ھەردوو كيان سەر بە ھەردوو حيزى، خاوەن دەسلەتەن لە كوردستاندا، تەواوى كۆنگرە و باس و برپار و ھەلبژاردن و ھەموو شتىكيان بۇ خۆيان پاوان كرديوو و چ رىگە و جىگە و بواریكيان بۇ خەلكانى ناحيزى نەھىشتبوو. بەشىكى زۆرى ئەوانەى، بە نىوى پۇرئامەقانەو ئەندامن و لەو دوو رىكخراوھەدا كار دەكەن، فرپان بە سەر پۇرئامەقانى و ئەو جۆرە كارانەو نىيە و تەنى لەبەر ئەوئەى حيزىن و حيزب جلكى پۇرئامەقانىيان لەبەر دەكەن و دەيانئىرتە نىو ئەو رىكخراوھەو، ئىدى ئەوانىش ھاتوون. ئەوانە بە لای مەنەو، ھىچ جىاوازيەكيان لەگەل پۇلېسدا نىيە و دەكرى نىوى "پۇلېسەپۇرئامەقان" نىان لى بنرىن. بەشىكى زۆرى ئەو پۇلېسەپۇرئامەقانا، كە ئىستا پارتىين يا يەكئەتىن، لە سەردەمى پىژىمى بەعسىشدا، بەشىك بوونە لە دەسگای راگەياندن و پرؤپاگەندەى بەس و پىاوى بەس بوونە. ئىستاش لە كەن ئەو دوو حيزبە دەسلەتدارە، ئەوانە لە تەواوى پۇرئامەقانى سەربەخۆ و بىلايەن، لەبەرتن و گەلىك زىاترىش پىزيان لى دەگىرت. ئەو جۆرە خەلكانە، بە ھۆى بارھىنان و فىركىن و پەرەردەكردىنان، لە خوئىنگە و فىرگەى پىژىمى بەسدا، كە حيزب فەرمانرەوا بوو، ئىستاش ھەر لە پەناى حيزبدا، خۆيان ھەشار دەدەن و دەشىرنەو و نىشتمانپەرەرى بە خەلك دەفرۆشنەو. ھەر پىش گرتنى ئەو كۆنگرەيە بە دوو سى ھەفتە، خەلك ھەموو دەيانزانى كى دەبىتە سەرۆكى ئەو سەندىكا تازەيەى، كە چى دەبىت. خەلك ھەموو دەيانزانى جىگرى سەرۆكىش كىيە. خەلك ھەموو دەيانزانى ئەندامانى سكرتارىيەتى ئەو سەندىكا نوئىتە كىن. ھەموو ئەوانە بە نىوى "دىموكراتى" و "ئازادى رادەربىن" و... كە ھەر نىيە و برپاين پىي نىيە، ھەر پىشەكى برپارى لەسەر درابوو و كۆنگرەكە تەنى، بۇ يەكخستەوئەى ھەردوو رىكخراوھەكە بوو، ھەك بلىي خەلك، ئەو پۇرئامەنووسانەيان لە يەك رىكخراوھە كرديتە دووان. تەواوى ئەو پۇرئامەقانە حيزبىيانە، لە تەواوى ئەو ماوئەيەى جەنگى كورد-كورددا، مەقيا لە خۆيان برپىوو و ھەركەسەو دەھۆلى بۇ حيزبەكەى خۆى لىدەدا و زۆرجارانىش ئەوان ئاگرى شەپەكەيان خۆشتر دەكرد، بە ھاندانى حيزبەكەى خۆيان دژى حيزبى نەيار، كە سىشيان پرسىارى ئەوئەيان نەدەكرد، بۇ ھەموويان، كە ھەك پىشەش پۇرئامەقانى، لە يەك رىكخراوھە نامىنەو و بۇ لەت دەبن؟ ئىستاكە دىن و رىكخراوھەكانيان دەكەنەو يەك. ئەو يەكخستە كارىكى باشە و پىشمانىيە ھىچ كەسىك پىي ناخۆش بىت، بە مەرجىك لەسەر حىسابى ئازادى و سەربەخۆى و راستگووى و بوئىرى، پۇرئامەنووسان نەبىت. ئىستا ئەوانەى، عەرەباندن بە قانون دادەنن و كردهوكانى بەعسىان پىي قانون بوو و پىيانوايە دەبىت بە قانون لابرىن، ئىستا ئەوانەى سالانىك خزمەتى "جاشاندنى پۇرئامەقانى" و "جاشاندنى فەرھەنگ" و "فەرھەنگى جاشايەتى" يان كرديوو، ئەوانەن دەبنەو سەركرەدى پۇرئامەقانا و ئەوانەن داكۆكى، لە پۇرئامەقانى و پۇرئامەقانا دەكەن!. ئەوئەى لە كۆنگرەى پۇرئامەقانا لە ھەولید ئەنجام درا، لە يەكخستەوئەى دوو رىكخراوى دوو حيزب زىتر، شتىكى دىكە نەبوو. ھىچ رىزىكىش بۇ ئازادى و سەربەخۆى و دەنگ و پەنگى جودا دانەنرا و تەواوى كارەكانىش پىشتر نەخشەيان بۇ دانرابوون. ئەگەر ئەو دوو حيزبە دەسلەتدارانە، برىك دەستبەردارى بەرژەوئەندە

ئابوورى و كەسەكى و شتە تايىبەتمەندىيەكانى خۇيان بن، ئەوا چ پاساويك بۇ يەكنەگرتنەوہى ھەردوو
 ھوكومەتەكانيان نامىنئەتەوہ و كە ئەوانىش يەكيان گرتەوہ، ئىدى ئەم سەرىشەيە بۇ ئەم عالەمە دروست ناكريت و
 ھەرچى رېكخراو و ئەوانە ھەن، ھەموو لە شەو و رۆژىكدا و بى ھىچ پامان و لىكۆلینەوہيەك، يەكدەگرتنەوہ . من
 سەدلەسەد لەگەل قسەكانى خانمى رۆژنامەقانى سەربەخۆ "ئەفین ئىبراھىم فەتتاحت" دام و ئەوہى ئەو دەيگوت، زۆر
 راست بوو و ئەوہى ئەو دەيگوت، بېرۆبۆچوونى خەلكانىكى راستگۆ و بوير و سەربەخۆ بوو. ئەوہى ئەو دەيەويت
 بىلئيت و باسى بكات، ھەست و ديد و باوہرى، خەلكانىكى ئازادىخواز و ستەمدىدەى نىو چقاكگەلى كوردستانە . ئەو،
 بويرانە ھاتە گۆ و زۆر باشيش خالە لاوازەكانى كۆنگرەكەى دەستنىشان كرد. ھەر وەك ئەويش گوتى، دەبوو ھەموو
 بىدەنگ بن، وەك چۆن زارۆكىكى گچكە، بە ھەندىك نوقل و شەكرۆكە، دەمى دەنىتەيەك و بىدەنگى دەكەيت،
 رېك ئاواھا، چونكە كۆنگرەكە تەنى بۇ ئەوہ بوو: تا پارتىي و يەكەتى يەكگرن. ئەو يەكگرتنەوہيە دروشمى نەينى و
 ژىرەبەژىرى كۆنگرەكە بوو. ئەگەر گلەبىيەك يا رەخنەيەك لە رۆژنامەنوسانى بىلايەن و ئازاد ھەبىت، ئەوہيە: ئەو
خەلكانەى، حىزى نەبوون و سەربەخۆ بوون، كە دەيانزانى، رەوتى كۆنگرەكە و بېيارەكانى و شىوہى
بەرپۆەچوونى، ھەموو پىشتەر نەخشەى بۇ دانراوہ و ئازادى تىدا نىيە و ئەوانەى دەبنە بەرپرسى ئەو سەندىكايە
شاىستەى ئەو جىگەيە نىن و خەلكانىكى زۆريان، كەونە بەعسى و سەر بە رېژىم بوونە و تەنى، بەرژەوہندى
حىزبەكانى خۇيان لەبەرچاو دەگرن و رېز بۇ رۆژنامەقانىيى، وەك پىشە و كار، دانانين و نوينەرى راستەقىنەى
رۆژنامەقانىيى كوردىي نىن، دەبوو، ئەودەمەى ، كە ئىدى قسە و گفتوگۆ و پاگۆرپىنەوہ، چارەسەرى رەوشەكەى
نەدەكرد، دەبوو بى سىودوو و دوودلىي، ھۆلى كۆنگرەكە جىبھىلن و وەدەرکەون، وەك بەرپەرچدانەوہيەك و
دژەكارىك بۇ ھەلوئىستى رۆژنامەقانىانى حىزى و پۆلىسەرۆژنامەقانىان.

2002/12/18